

**LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS KANCELIARIJA
SOCIALINĖS POLITIKOS GRUPĖ**

PAŽYMA

**DĖL SOCIALINIŲ PASLAUGŲ ĮSTATYMO PAPILDYMO 25¹ IR 25² STRAIPSNIAIS IR 8, 13, 19, 19¹, 34, 36 STRAIPSNIŲ BEI ŠEŠTOJO SKIRSNIO PAVADINIMO PAKEITIMO ĮSTATYMO IR VIETOS SAVIVALDOS ĮSTATYMO 6 STRAIPSNIO PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTŲ
(TAP-19-1298(2) (19-6522(3)))**

2019-10-22 Nr. NV-2963

Vilnius

Projektų rengėjas – Socialinės apsaugos ir darbo ministerija (SADM).

Projektų tikslas – siekiant gerinti socialinių paslaugų kokybę, įtvirtinti socialinės priežiūros akreditavimą ir perduoti savivaldybėms akredituotos vaikų dienos socialinės priežiūros (vaikų dienos centrų) finansavimą (iš valstybės biudžeto specialių tikslinių dotacijų ir savivaldybių biudžetų lėšų).

Dabartinė situacija:

- Socialinių paslaugų įstatyme numatyta, kad savivaldybės atsako už socialinių paslaugų teikimo savo teritorijos gyventojams užtikrinimą, planuodamos ir organizuodamos jas, kontroliuodamos bendrųjų ir socialinės priežiūros paslaugų kokybę.
- Socialinės paslaugos finansuojamos iš savivaldybių ir valstybės biudžetų; valstybės biudžeto specialių tikslinių dotacijų (asmenų su sunkia negalia socialinė globa ir iš dalies šeimų, patiriančių socialinę riziką, socialinė priežiūra); ES fondų; paramos (aukų); asmenų mokėjimo už šias paslaugas ir kitų lėšų.
- Socialinei priežiūrai priskiriamos: vaikų dienos centrų/bendruomenės centrų/neįgaliųjų dienos užimtumo centrų teikiamos paslaugos; socialinę riziką patiriančių šeimų socialinių įgūdžių ugdymas; pagalba į namus senyvo amžiaus/neįgaliems asmenims (šeimoms); neįgaliųjų/senyvo amžiaus/socialinę riziką patiriančių asmenų (šeimų) apgyvendinimas savarankiško gyvenimo namuose; laikinas apgyvendinimas nakvynės namuose, krizių centre; intensyvi krizių įveikimo/psichosocialinė pagalba krizių centre/šeimoms paramos centre; pagalba globėjams (rūpintojams)/budintiems globotojams/įvaikintojams/šeimynoms; neįgaliųjų apgyvendinimas apsaugotame būste. Šias paslaugas gauna apie 75 tūkst. asmenų (šeimų).
- Socialinės priežiūros reikalavimai yra rekomendacinio pobūdžio, skirtingai nei socialinės globos (senyvo amžiaus asmenų/neįgaliųjų/vaikų globos namų, neįgaliųjų dienos socialinės globos centrų ir psichosocialinės pagalbos centrų paslaugos; socialinė globa asmens namuose ir kt.), kurios turi atitikti socialinės globos normas ir yra licencijuojamos (vykdo Socialinių paslaugų priežiūros departamentas).
- Vietos savivaldos įstatyme numatyta, kad: savarankiškoji savivaldybių funkcija yra socialinių paslaugų planavimas ir teikimas, socialinių paslaugų įstaigų steigimas, išlaikymas ir bendradarbiavimas su nevyriausybėmis organizacijomis; valstybinė (valstybės perduota savivaldybėms) funkcija yra socialinės globos teikimo asmenims su sunkia negalia užtikrinimas.
- Socialinės priežiūros paslaugos yra savarankiškoji savivaldybių funkcija, tačiau SADM (Socialinių paslaugų priežiūros departamentas) organizuoja projektų atrankos konkursus ir finansuoja vaikų dienos centrus (apie 350 centrų; apie 5,3 mln. eurų). Dėl sudėtingų procedūrų (paraiškų vertinimas, ekspertų paslaugų pirkimas) neužtikrinamas nuolatinis ir tęstinis šių paslaugų teikimas ir finansavimas.

Projektų esmė, nauda. Siūloma:

1) Socialinių paslaugų įstatymo projekte (Projektas):

- Įpareigoti savivaldybes akredituoti socialinės priežiūros paslaugas socialinės apsaugos ir darbo ministro nustatyta tvarka ir apie ją teikiančias įstaigas informaciją teikti interneto svetainėje bei Socialinės paramos šeimai informacinėje sistemoje (SPIS).
- Nustatyti socialinės priežiūros akreditavimo pagrindus (įstaigos prašymus (kartu su dokumentais, patvirtinančiais paslaugų atitikimą reikalavimams) pateikia savivaldybei, kurios teritorijoje teiks paslaugas; prašymą savivaldybės įvertina per 30 dienų; sprendimą priima savivaldybės administracijos

direktorius/įgaliotas asmuo; sprendimas galioja 3 m., su teise pratęsti dar 3 m.; teisė teikti akredituotą socialinę priežiūrą gali būti sustabdoma, nustačius pažeidimus/neatitikimą reikalavimams ir kt.).

- Įteisinti galimybes savivaldybėms tiesiogiai finansuoti akredituotą socialinę priežiūrą bei socialinę globą teikiančias socialinių paslaugų įstaigas, kai šias paslaugas pasirenka pats paslaugų gavėjas (globėjas, rūpintojas) ar kiti teisėti asmens atstovai (šiuo metu Vyriausybės patvirtintoje Socialinių paslaugų finansavimo ir lėšų apskaičiavimo metodikoje tokia galimybė (netaikant viešųjų pirkimų procedūrų) numatyta tik ilgalaikiai (trumpalaikiai) socialinei globai).
 - Nustatyti, kad vaikų dienos socialinė priežiūra yra finansuojama ne tik iš savivaldybių biudžetų, bet ir iš valstybės biudžeto specialių tikslinių dotacijų lėšų.
 - Patikslinti kai kurias sąvokas, atsisakyti socialinės globos poreikio nustatymo likusiam be tėvų globos vaikui metodikos (reglamentuoja Vaiko teisių apsaugos pagrindų įstatymas), atlikti kitus redakcinio pobūdžio taisymus.
- 2) Vietos savivaldos įstatymo projekte patikslinti savivaldybių savarankiškosios funkcijos formuluotę, ją suderinant su Socialinių paslaugų įstatyme nustatyta savivaldybių kompetencija socialinių paslaugų srityje.

Socialinių paslaugų įstatymo pakeitimų įsigaliojimas – nuo 2020-07-01. SADM iki 2020-06-30 priima įgyvendinamuosius teisės aktus (akreditavimo tvarkos aprašą; socialinės priežiūros reikalavimus ir kt.).

Socialinės priežiūros paslaugas siūloma pradėti akredituoti etapais: akredituota vaikų dienos socialinė priežiūra teikiama nuo 2021-01-01; visos kitos socialinės priežiūros paslaugos – nuo 2022-01-01.

Papildomų valstybės, savivaldybių biudžetų lėšų poreikio nenumatoma. Akreditavimo funkcijai vykdyti savivaldybės galės naudoti tuos pačius resursus, kuriuos dabar skiria projektų atrankos konkursams, finansavimo programoms rengti ir administruoti (preliminarijos administravimo išlaidos – 285 tūkst. eurų).

Iš valstybės biudžeto numatytas lėšas vaikų dienos centrų finansavimui (2020-2021 m. numatyta po 5,3 mln. eurų) planuojama pervesti savivaldybių biudžetams (kaip valstybės biudžeto specialią tikslinę dotaciją).

Numatoma nauda. Tikimasi, kad, įteisinus akreditavimą pagerės socialinės priežiūros kokybė, supaprastės socialinių paslaugų finansavimo mechanizmas, įvairaus pavaldumo socialinę priežiūrą teikiančios įstaigos turės vienodas galimybes gauti finansavimą, pagerės socialinės priežiūros paslaugų prieinamumas.

Derinimas: Projektai svarstyti 2019-08-27 tarpinstituciniame pasitarime ir iš dalies patikslinti, įvertinus Vyriausybės kanceliarijos Socialinės politikos grupės 2019-08-14 pažymoje Nr. NV-2376 ir Teisės grupės 2019-08-14 išvadoje Nr. NV-2374 pateiktas pastabas.

Atitiktis Vyriausybės programai – atitinka Vyriausybės programos siekius teikti aukštos kokybės socialines paslaugas.

Dalykinio vertinimo išvada. Teikiame šiuos siūlymus ir pastabas:

- 1) Siūloma tikslinti Projekto nuostatas dėl teisės teikti akredituotą ir neakredituotą socialinę priežiūrą – iš Projekto nuostatų nėra aišku ar socialinę priežiūrą bus galima teikti tik akredituotoms įstaigoms, ar ją bus galima teikti ir jei ji nebus akredituota, t.y. akreditacija yra tik sąlyga gauti savivaldybės finansavimą.
- 2) Siūloma tikslinti Projekto 2 str. 1 d., aiškiai įvardijant kokių konkrečių paslaugų (socialinės priežiūros ir socialinės globos) teikimą savivaldybės turi teisę finansuoti tiesiogiai. Svarstyтина, ar nereikėtų nustatyti, kad paslaugos finansuojamos ne visada, kai asmuo pageidauja, bet tik kai tam nustatomas poreikis.
- 3) Projekto 7 str. (keičiamo Įstatymo 25² str.) nustatyta, kad prašymą dėl akreditacijos teikia socialinių paslaugų įstaiga. Pagal Įstatymo 2 str. 10 d. socialinių paslaugų įstaiga yra laikomas jau teikiantis paslaugas juridinis asmuo. Atsižvelgiant į tai, kad kreiptis su prašymu gali ir dar neteikiantis šių paslaugų juridinis asmuo, siūloma šias nuostatas tikslinti. Siūlytina įvertinti ir tai, kad Projekte nėra aptarta į kurią savivaldybę įstaiga turės kreiptis dėl akreditacijos, jei planuoja teikti paslaugas keliose savivaldybėse.
- 4) Svarstyтина Projekto 8 str. 2 d. nuostatų (dėl vaikų dienos socialinės priežiūros finansavimo valstybės biudžeto specialių tikslinių dotacijų lėšomis) įsigaliojimą susieti su akredituotos vaikų dienos socialinė priežiūros teikimo pradžia.

- 5) Teikime pasigendama aiškesnės analizės bei informacijos dėl siūlomų naujų teisinio reguliavimo nuostatų, susijusių su akreditacija: neaišku kokias paslaugas (be vaikų dienos priežiūros) siūloma akredituoti; kiek tokių įstaigų yra ir kiek jų ir kaip palies nauja akreditavimo tvarka; kurių paslaugų teikimo reikalavimai yra šiuo metu nustatyti ir kokius reikia nustatyti; kodėl siūloma paslaugas akredituoti etapais ir kt.
- 6) Teikime nepateikta informacija ir argumentacija dėl siūlomų nuostatų, susijusių su tiesioginiu finansavimu: kaip šiuo metu yra finansuojamos paslaugos; kokioms paslaugoms finansuoti taikomas tiesioginis finansavimas ir kokia jo esmė; kokioms paslaugoms ir kodėl yra siūloma tokį finansavimą taikyti ir pan.
- 7) Teikime numatyta, kad įstatymams įgyvendinti reikės parengti Socialinės priežiūros teikimo reikalavimus, t.y. vieną teisės aktą. Įvertinus tai, kad socialinės priežiūros paslaugoms yra priskiriama daug skirtingų savo turiniu paslaugų, siūlytina patikslinti, kad bus parengti reikalavimai socialinės priežiūros paslaugų teikimui.
- 8) Atsižvelgiant į tai, kad patikslintas Projektas keitėsi iš esmės, siūlytina jį pakartotinai darbine tvarka suderinti su Finansų, Teisingumo, Ekonomikos ir inovacijų ministerijomis bei aptarti su Lietuvos savivaldybių asociacija.

Projektus siūlome **svarstyti tarpinstituciniame pasitarime** ir patikslinti pagal Vyriausybės kanceliarijos Socialinės politikos ir Teisės grupių pateiktas pastabas ir pasiūlymus.

Socialinės politikos grupės patarėja

Daiva Buivydaitė-Garbštienė

el. 8 706 63 853, el.p. daiva.buivydaite@lr.lt